

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱۳۷۹۶۲۴
۹۴، ۱۲، ۷

ادبیات فارسی

(قافیه، عروض، سبک‌شناسی و نقد ادبی)

سال چهارم دبیرستان

(رشته‌های ادبیات و علوم انسانی)

«مجموعه کتاب‌های آیه‌های تمدن»

مؤلفان:

محمدرضا سلیمانی دلارستانی - مهدی سلیمانی دلارستانی - صدف خدایی

سرشناسه	: سلیمانی دلارستانی، محمدرضا، ۱۳۴۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: ادبیات فارسی (قافیه، عروض، سبک شناسی و نقد ادبی) سال چهارم دبیرستان (رشته‌ی ادبیات و علوم انسانی)
مشخصات نشر	: تهران: مؤسسه‌ی علمی و آموزشی رزمندگان اسلام ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۳۶۲ص: ۲۲ x ۲۹ س.م.
فروست	: مجموعه کتاب‌های آیه‌های تمدن
شابک	: 978-964-355-524-5
وضعیت فهرست نویسی	: فیبای مختصر
یادداشت	: فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است
شناسه افزوده	: سلیمانی دلارستانی، مهدی، ۱۳۵۶ -
شناسه افزوده	: خدایی، صدف، ۱۳۵۶ -
شناسه افزوده	: موسسه علمی رزمندگان
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۹۵۶۳۸۷

«مجموعه کتاب‌های آیه‌های تمدن»

ادبیات فارسی (قافیه، عروض، سبک‌شناسی و نقد ادبی)
سال چهارم دبیرستان (رشته‌ی ادبیات و علوم انسانی)

مؤلفان:	محمدرضا سلیمانی دلارستانی - مهدی سلیمانی دلارستانی - صدف خدایی
ویراستار علمی:	مریم یدی - سمیه خانعلی‌زاده - حامد دومیرانی - مهدی جوادی
ناشر:	مؤسسه‌ی علمی و آموزشی رزمندگان اسلام
نظارت بر محتوا، آماده‌سازی و تولید:	مدیریت انتشارات مؤسسه - حسین صبوری‌فر
دپارتمان علمی:	حمیده سلگی
حروفچینی و صفحه‌آرایی:	زهره ورزیده‌کارفر - سمیه عسگری
طرح جلد:	لیا حیدری‌تبار - منصور سمواتی
ناظر چاپ:	مجید ولیدی
نوبت چاپ:	اول (۹۴)
شمارگان:	۱۵۰۰
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۳۵۵-۵۲۴-۵
قیمت:	ISBN: 978- 964- 355- 524-5 ریال ۲۵۰۰۰

مرکز پخش (۱): تهران، خیابان انقلاب اسلامی، رویه‌روی سینما بهمن، ابتدای خیابان شهید منیری جاوید، پلاک ۷۸.
تلفن: ۶۶۴۶۸۰۵۸ فروشگاه رزمندگان اسلام
مرکز پخش (۲): تهران، خیابان انقلاب اسلامی، خیابان بهار جنوبی، پلاک ۴، مؤسسه‌ی علمی و آموزشی رزمندگان اسلام
تلفن: ۸۸۸۴۵۷۵۲
مرکز پخش (۳): شعب مؤسسه‌ی علمی و آموزشی رزمندگان اسلام در سراسر کشور
نشانی: تهران، صندوق پستی ۱۳۸-۱۵۶۱۵
سایت اینترنتی: WWW.Razmandegan.org.ir

* کلیه حقوق مادی این اثر برای مؤسسه‌ی (رزمندگان محفوظ و هر گونه اقتباس، تلفیص و تکثیر بدون ذکر مأخذ و کسب مجوز ممنوع است و پیگرد قانونی دارد.

فهرست

بخش اول - قافیه

۸	درس اول: شعر، وزن، قافیه
۲۲	درس دوم: قواعد قافیه

بخش دوم - عروض (وزن شعر)

۴۶	درس سوم: حرف، هجا، وزن
۵۹	درس چهارم: تقطیع به ارکان
۷۴	درس پنجم: چگونگی تقطیع شعر به ارکان
۹۷	درس ششم: اختیارات وزنی
۱۱۴	درس هفتم: طبقه‌بندی اوزان
۱۳۷	درس هشتم: اوزان دیمی - وزن نیمایی

بخش سوم - سبک‌شناسی

۱۴۷	درس نهم: سبک و سبک‌شناسی - درآمدی بر سبک خراسانی - وصف ابر
۱۵۸	درس دهم: میلاد پیغامبر (ص) - سبک عراقی
۱۷۱	درس یازدهم: درآمدی بر سبک عراقی - سبک جوی مولیان
۱۸۷	درس دوازدهم: زاغ و مار - داستان خسرو با دشتاروی
۱۹۳	درس سیزدهم: ایوان مداین
۲۰۳	درس چهاردهم: جدال سعدی با مدعی
۲۲۴	درس پانزدهم: نسیم سحر
۲۲۹	درس شانزدهم: درآمدی بر سبک هندی - سررشته‌ی آمال‌ها
۲۴۲	درس هفدهم: درآمدی بر سبک دوره‌ی بازگشت - بزم محبت - کی رفتی از دل
۲۵۱	درس هجدهم: درآمدی بر ادبیات معاصر و ادبیات انقلاب اسلامی - آینه‌ی آفتاب - مدیر مدرسه - بی مجزون
۲۶۶	درس نوزدهم: حماسه‌ی چهارده ساله
۲۷۲	درس بیستم: خط خون - تاوان این خون تا قیامت ماند بر ما
۲۸۵	درس بیست و یکم: درآمدی بر عرفان و تصوف
۲۹۴	درس بیست و دوم: عشق و عاشق و معشوق - هر که عاشق‌تر بود بر بانگ آب
۳۱۰	درس بیست و سوم: درآمدی بر طنز، هجو و هزل
۳۱۸	درس بیست و چهارم: نمونه‌هایی از طنز امروز - تنبّهات ادبی

بخش چهارم - نقد ادبی

۳۲۶	درس بیست و پنجم: تعاریف و انواع نقد (۱)
۳۳۲	درس بیست و ششم: تعاریف و انواع نقد (۲)
۳۴۹	درس بیست و هفتم: تحلیل آثار مهم نظم و نثر فارسی: مشوی مولوی
۳۵۶	درس بیست و هشتم: تحلیل آثار مهم نظم و نثر فارسی: قابوس‌نامه
۳۶۳	مناجات‌نامه

پیشگفتار ناشر

تمدن و فرهنگ بشر حاصل تلاش سخت‌کوشانی است که با تلاش و عزم استوار خود بر علوم مختلف غنا بخشیده‌اند و باعث تکامل آن شده‌اند. به یقین آینده‌ی موفقیت‌آمیز ایران اسلام در تکیه بر شکوفایی استعدادهای جوانان عزیز کشور است. در راستای تحقق این هدف، بر آن شدیم تا به یاری خداوند منان و انتخاب بهترین مؤلفان و صاحب‌نظران کتاب‌های درسی و نوآوری در ارائه‌ی هر چه بهتر مطالب علمی، شما را در جهت ارتقای پایه‌ی علمی یاری رسانیم. بر کسی پوشیده نیست که مؤسسه‌ی علمی رزمندگان با قریب ربع قرن سابقه در زمینه‌ی انتشار کتب کمک‌آموزشی از پیشگامان فعالیت در این عرصه است و این تلاش به پشتوانه‌ی استقبال دانش‌آموزان و تأثیر بسیار مثبت در موفقیت علمی این عزیزان بوده است.

با توجه به تغییرات اساسی در محتوای کنکورهای سراسری و ضرورت فراگیری مباحث درسی و نیاز دانش‌آموزان به کسب مهارت‌های لازم جهت موفقیت در کنکور سراسری، ارائه‌ی کتاب‌های درسنامه شامل مباحث درسی و توضیح و تفهیم مطالب کتاب و تمرین و شرح مباحث درسی در راستای ارتقای سطح علمی دانش‌آموزان اجتناب‌ناپذیر است. امید است این نوع از کتب که با عنوان «مجموعه کتاب‌های آیه‌های تمدن» مکمل کتب درسی است بتواند در خدمت به آینده‌سازان ایران اسلامی مؤثر قرار گیرد.

معاونت انتشارات رزمندگان اسلام

پیشگفتار مؤلفان

از خستیدا جسویم توفیق ادب بی ادب محروم گشت از لطف رب

مجموعه‌ای که اینک فاروی شماست، براساس کتاب درسی ادبیات فارسی (قافیه، عروض، سبک‌شناسی و نقد ادبی) دوره‌ی پیش‌دانشگاهی چاپ ۹۳ - عظیم شاه است. هدف از این کار، ارتقای سطح علمی دانش‌آموزان دوره‌ی پیش‌دانشگاهی و ایجاد آمادگی برای داوطلبان ورود به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی است.

چارچوب کلی این کتاب بدین شرح است:

۱- این کتاب در سه بخش تهیه شده است:

الف) شرح و توضیح دروس به نحوی که موارد مهم که در کتاب اصلی نیامده، در این مجموعه شرح داده شده است.

ب) املا و معنی لغات، به صورت واژه‌نامه، تمام لغات مهم و نیز فراگیران را که در کتاب اصلی نیامده، در دسترس آن‌ها قرار داده است.

ج) پرسش‌های چهارگزینه‌ای آزمون‌های سراسری از سال ۹۴ تا ۱۴۰۷. این کتاب آمده است.

۲- در آغاز هر درس معمولاً بخش تاریخ ادبیات آن به صورت خلاصه آمده با ذکر مهم‌ترین نکات تاریخی و ادبی آمده است.

۳- در پایان هر بیت یا جمله معمولاً نکته‌هایی آمده است که هدف از آن، یادآوری مطالب ادبی، دستوری و بلاغی است تا فراگیران از مراجعه به کتب دیگر بی‌نیاز گردند و مطالب کتب درسی دیگر را که در ارتباط با زبان و ادبیات فارسی است، به طور پیوسته پیش چشم داشته باشند.

۴- در پایان هر درس، خودآزمایی کتاب درسی همراه با پاسخ تشریحی و پس از آن پرسش‌های چهارگزینه‌ای قرار گرفته است تا تسلط فراگیران را بر متن افزایش دهد.

* پاسخ پرسش‌های تشریحی ذکر نشده، تا دانش‌آموزان انگیزه‌ی بیشتری برای جست‌وجو در متن داشته باشد، اما پاسخ کلیدی پرسش‌های چهارگزینه‌ای پس از پرسش‌ها آمده است.

۵- قبل از مطالعه‌ی این کتاب، کتاب درسی را مطالعه کنید و سپس این مجموعه را بخوانید تا ضمن درک بیشتر متون، مطالب تازه‌تری نیز نصیب شما شود.

محمدرضا سلیمانی دلارستانی - مهدی سلیمانی دلارستانی